

О. В. Юрченко-Микита

Ерделі Адальберт Михайлович

ЕРДЕЛІ Адальберт Михайлович (25. 05. 1891, с. Загаття, нині Іршав. р-ну Закарп. обл. – 19. 09. 1955, Ужгород) – живописець, педагог і культурний діяч. Член СХУ (1946). Закін. Будапешт. АМ (1915; викл. А. Грюнвальд, *I. Ревес*). Від 1916 – викладач малювання у Мукачів. гімназії, Ужгород. учител. семінарії (1917–22) та училищі приклад. мистецтва (1945–55). Із художником [Й. Бокшаєм](#) у 1920-х рр. організовував виставки закарп. і сх.-слов'ян. художників у Береговому та Кошицях. 1922–26 жив у Німеччині (Мюнхен), Франції. Актив. учасник мист. життя Праги. Творчу діяльність розпочав під керівництвом угор. художників Т. Земплені та К. Ференці. 1927 із Й. Бокшаєм організував приватну Ужгород. публічну школу малювання. 1931 – співзасн. Товариства діячів образотвор. мистецтва на Підкарп. Русі. Один з ініціаторів відкриття, викл. і 1-й дир. (1946–55) Ужгород. худож. училища. Перший голова Закарп. організації СХУ (1946–55). Учасник мистецьких виставок від 1913. Персон. – у Мюнхені (1923), Празі (1929), Ужгороді (1955), Львові (1958, посмертна). Належить до фундаторів закарп. школи живопису. Е. – блискучий майстер пейзаж. та портрет. живопису, натюрмортів, сюжет. композицій, сатир. графіки. На творчості Е. позначився вплив імпресіонізму, особливо творів П. Сезанна. Завдяки глибокому естет. сприйняттю світу, тонкому відчуттю декор. виразності кольору творчість художника стала надбанням укр. і заг.-європ. живопису. Від кін. 1930-х рр. гол. тема творчості Е. – Закарпаття. У портретах утверджував душевну красу закарп. українців, їхню яскраву нац. своєрідність. В останні роки життя творчість Е. в СРСР піддавали безпідстав. критиці, звинувачували в безідейності та формалізмі. Полотна зберігаються у НХМ, Закарп. ХМ. Серед учнів – [П. Балла](#), [А. Борецький](#), [В. Габда](#), [Г. Глюк](#), [А. Кашшай](#), [Е. Кондратович](#), [Е.-А. Коцка](#), [В. Микита](#), [З. Шолтес](#). Автор низки статей у періодиці й неопублікованих автобіогр. роману й щоденника. Іменем Е. в Ужгороді названо коледж мистецтв та вулицю.

Фотоілюстрації

Основні твори

«Сніданок» (1915), «Склянка з водою» (1921), «Ужок» (1933), «Натюрморт з яблуками» (1939), «Село» (1940), «Гірський краєвид», «Будинок культури та друку» (обидва – 1942), «Міст у Дьорбе» (1943), «Мукачівський замок» (1947), «Хата в Ставному», «Скиртування» (обидва – 1951), «Річка Уж поблизу Невицького» (1955); портрети – «Старий» (1924), «Батько» (1926), «Художниця Магда М.» (1928), «А. Остерлінд» (1930), «А. С.» (1931), «Бідні діти» (1937), «Верховинки» (1940), «Старий конюх» (1942), «Груповий портрет ужгородських художників» (1947), «Комсомолка» (1949), «Автопортрет» (1950), «Артистка Закарпатського народного хору К. Балог» (1951), «Заручені (Молоді колгоспники)», «Композитор В. Задор» (обидва – 1953), «Колгоспниці з Турянської долини» (1954).

Рекомендована література

1. Персональна виставка творів художника А. М. Ерделі: Каталог. Уж., 1955;
2. Виставка творів А. М. Ерделі: Каталог. Л., 1958;
3. Островский Г. Адальберт Михайлович Эрдели. Москва, 1966;
4. Адальберт Ерделі: Альбом. К., 1972;
5. Адальберт Ерделі: До 100-річчя з дня народж. Уж., 1992;
6. L. Bállá. Erdélyi Béla és kortársai: Kárpátalja képzőművészeinek három nemzedéke = Адальберт Ерделі і його соратники: Три покоління художників на Закарпатті. Ungvár; Budapest, 1994;
7. Феденишинець В. Невідомий Ерделі: Мистецтвознавчі статті та есеї. Уж., 2000;
8. Карпій В. Розбійний напад на великого Ерделі // ОМ. 2004. № 4;
9. Адальберт Ерделі (1891–1955) // Там само. 2006. № 3;
10. Адальберт Ерделі. Твори з приватних збірок: Каталог. К., 2006;
11. Небесник І. Адальберт Ерделі. Л., 2007;
12. Ковач А. Адальберт Ерделі. Уж., 2007.

Бібліографічний опис:

Ерделі Адальберт Михайлович / О. В. Юрченко-Микита // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.]; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2009. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-17972>

2001-2024 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).